

Հովհաննես Շիրազ

Երգ Հայաստանի

1

Թիկունքս արած Արագածին՝ կանգնած եմ ես Մասսի դեմ.
Ի՞նչ է խորհում ծերուկ հսկան, ի՞նչ է տենչում՝ չգիտեմ:

Միայն նրան եմ հասկանում՝ հողիս ձայնին ունկնդիր
Եվ քեզ, չքնաղ իմ Վանա ծով, դու շղթայված իմ երկիր:

Դու ծնվեցիր, իմ ժողովուրդ, Արարատ սար ու ձորից,
Ինչպես Վանա ծովից՝ Սևանն, ինչպես մանուկն՝ իր մորից:

Դու ժպտացիր ինչպես մանկիկ՝ ծնված գրկում իր հույսի, Հողագնդի ստինքների՝
Արագածի, Մասիսի...

Վանա ծովը կաթն էր անուշ՝ քո շուրթերին մանկական,
Քեզ չի սնել ուրիշ մի ծով, չունես ուրիշ բնօրրան:

Դեռ էն գլխից անգլուխներ քեզ գլխատ ել տենչացին,
Ա՛խ, մերթ արյուն, մերթ արցունք են խառնել քո կյանք ու
հացին:

...Աժդահակի խոլ նախահայր Բելն Էլ ընկավ, բայց անվերջ
Դու սարի պես միշտ կանգնեցիր քո սարերի գրկի մեղ:

...Դարեր անցան, եկան դարեր, ծնվեց Արան Գեղեցիկ,
Սև աչքերը սիրո գիշեր՝ հարբեցումի գինով լիք:

Եվ Շամիրամ՝ մի առնաբաղձ, տեսավ նրան ու գերվեց,
Դեպի Մասիս ու Արայի գեղեցկությունն արշավեց...

Ու բախվեցին խաբված ազգերն, արյունն այնպես ծովացավ,
Որ մեշն ազգերն այրվեցին, շամիրամներն՝ հովացան...

Ընկավ Արան իմ Գեղեցիկ, բայց գեղեցիկ միշտ մնաց,
Ըկավ Արան, որ Արարատ մնան լեռներն հայրենյաց:

Եվ ժողովուրդն ընդոստ ոստնեց՝ ձեռքին և՛ սուր, և՛ գութան,
Ելավ ծուխը մեր ծիրանի՝ սիրած դրոշն հայության:

Խոլ արշավներ նա խորտակեց, պահեց երկիրն ինչպես լեռ,
Բայց իր հացը արնոտեցին նոր դժոխքներն արնաձեռ:

Դարերն Էլի մրրկաբաշ առյուծների պես անցան,
Արագածից մինչև Մասիս կես դար կանգնեց ծիածան:

Կանգնեց թրով Տիգրան Մեծի, երբ թագն առավ իր գլխին,
Երբ վահանվեց հայոց զորքը իր հայրենի մայր հողին:

Արշավեցին երկրի վրա նորից նորոգ հորդաներ,
Բայց հայ ոգին Էլի ելավ, պահեց երկիրն, ինչպես լեռ...

Ժամանակը շաղացի պես աղաց դարեր նորանոր,
Բայց հայն Էլի արյունոտվեց, ցավեր եկան դառն ու խոր:

Դարեր գալիս, չարեր գալիս՝ տենչում էին ավելոծ
Հայոց Վանա ծովն Էլ խմել, որպես արյունն իմ հայոց:

Բայց նրանց դեմ նորից ելան վահագնների պես հուրիներ Հայրենատեզ գորքերը
մեր, ինչպես այրվող անտառներ:

Ծագեց Մաշտոցն ինչպես մի նոր, անմահ բանակ հայրենի,
Ու ձև առավ խոսնակ ծարավ մեր հին լեզուն մայրենի:

Եվ բարբառեց հույսերն հայոց, երկրե-երկիր կարկաչեց,
Խավարի մեջ դեպի գալիք առավոտի դուռ բացեց...

Սակայն խուժեց հրառքմիզող տիրան առյուծն Իրանի՝
Ընդդեմ տեգի վարդանաշունչ՝ հագավ այրյան ծիրանի:

Բայց Վարդանը վահանի տակ ծիրանավառ Վահագնի,
Իր Ավարայր դաշտով քամեց արյան գետերն Իրանի:

Դարերն անցան՝ մանկանց նման հրհրելով մեկ-մեկու,
Անցան, կորան հավերժության անտառներում ահարկու:

Մեր դաշտերին արաբաճայն խորշակ փչեց խելահեղ,
Ավարելով հաց ու ոսկի և աղջիկներ մարմնագեղ:

Ինչպես Դարեհն դարանադավ, հորդեց նրանց գորքը մառ,
Տնքաց երկիրն իմ Նաիրյան, ինչպես այրվող մի անտառ:

Բայց մայր հողը ե՞րբ Է լռում. ելան նորից նրանց դեմ Բագրատունիք հայր ու
որդի ու թոռնուծոռ, ինչպես վեմ:

Շառաչեցին վահան ու տեգ, և փախս առան գլխիկոր
Հորդանները մեր աշխարհից... և կյանք առան դաշտ ու ձոր:

Որդիներդ կայսրվեցին բյուզանդիո վեհ գահն ի վեր,
Քեզ պատեցին, սակայն, դժնի օտարամոլ կույր ցավեր:

Հույնը կուգեր ոսկու նման հալել-ձուլել քո լեզուն,
Մակայն հաղթեց Մաշտոցն Էլի աստվածային դյուցազուն:

Դարեր անցան, անցան դարեր, ո՞ր մեկն առնեմ իմ երգին,
Մի օվկիան Է անցյալն հայոց, ես՝ մի գավաթ եզերքին:
Դարերն անցան, օր լուսացավ բնօրրանում հայության, Սարդարապատն
ավարայրվեց, որ չմտնես Էլ պատյան:

Վանա ծովդ մնաց գերի, վիշապաքաղ իմ երկեր,
Վանում Է դեռ քո պատմության լացն ու խավարն ակնակրր:

Անին մնաց քո անցյալի դեռ բաց վերքը հեռավոր,
Տուն կբերե Վանն ու Անին Երևանդ կյանքով նոր:

Չես մոռանա Մասիսներդ, տուն կբերես, իմ սուրբ մայր,
Թեկուզ աճյունն արեգակի դեպի գիրկդ ընկնի վար...

Ու թող երգս հոգիդ դառած, դառած նոյան աղավնի՝
Թոնի երթա՝ քո ծաղկունը աշխարհներին լուր տանի:

Ով որ խնդա՝ եղբայրն Է քո, բարեկամը քո արդար,
Ով մոայլվի՝ քարը գլխին,- ծաղկի՛ր, ցնծա՛ դարեդար:

Հնչի՛ր լեզուն քո մայր Արաքս, կանգնի՛ր ինչպես Մասիս լեռ՝
Դու դեռ օրոցք՝ լույս ձեռի տակ իմ հույսերի այս անմեռ:

Զմրուխտ օրոցք իմ Հայաստան՝ լիքը մանուկ նոր կյանքով,
Որ ծաղկում Է, հսկայանում մանուկ Դավթի խոյանքով:
Ժայռի մեջ Է Մհերը դեռ, բայց դուրս կգա երբեք,
Նավդ Վանա ծով կձգես, չարը մեղքը կքավես:

Ո՞րն Է կարող Է գերի մնալ Արարատի վիթխարի,
Վաղն օրոցքից դուրս կոստնես ժայռից ելքով Մհերի:

2

Դարերն ինչքան քեզ թաղեցին՝ դու ծլեցիր, ինչպես ցորեն-
Դու իմ գողտրիկ հայ ժողովուրդ, պիտի ծաղկես հավերժորեն, Պիտի ծաղկես,
պիտի պտղես, քանզի դու տունկն ես
աստըծու,

Հավատում եմ քո գալիքին՝ միշտ չես մնա մի բուռ ածու,
Շատ չես մնա միաշքանի՝ այս ծովակով քո Սևանա,
Ա՛խ, ե՞րբ պիտի մյուս աչքդ բանաս՝ ծովով քո աչք Վանա,
Փոքր Մհերդ ելավ բանտից, Մեծ Մհերդ բանտում Է դեռ,
Մեծ Մհերդ՝ ծովը Վանա, Աստունն անմահ, Մասիսն
անմեռ...

Մի՞թե պիտի գույգ աչքերդ բաց աչքերով չհամբուրեն,
Մի՞թե պիտի քո Մասիսը հայոց լեզվով ետ չբերեն...
Հաստատ գիտեմ, որ կազատվի՝ թեկուզ դարեր անցնեն
գլխով,

Բայց կուգեի ե՛ս ազատեմ, որ ծածկվեի նրա հողով: